

550 DE ANI DE LA URCAREA PE TRON A LUI VLAD ȚEPEȘ

VLAD ȚEPEȘ ȘI TÂRGOVIȘTE

Radu Ștefan Vergatti

Vlad Țepeș-Dracula (1448; 1456-1462; 1476-1477)¹ este domnul român a cărui personalitate, prin faptele sale, a ajuns legendar fiind cunoscut în toată lumea la nivelul oamenilor de cultură medie. Privind retrospectiv epocile în care s-a format și a ocupat tronul se constată ușor că Țepeș-vodă a fost legat atunci de reședința domnilor Țării Românești, de orașul Târgoviște.

Năxut în jurul anului 1430, fie în orașul Nürnberg, fie în orașul Sighișoara², Vlad a ajuns, împreună cu tatăl său, Vlad Dracul (1435-1442; 1443-1447) în 1435 sau în 1436 în Târgoviște. A sosit aici în calitate de al doilea descendent al domnului, fiul major al acestuia fiind principele Mircea³. Deoarece hrisoavele și cronicile epocii demonstrează că Vlad Dracul știa să vorbească și să scrie în limbile latină, germană, maghiară⁴ și turcă și avea o solidă educație de cavaler Occidental, situație care a determinat și admiterea lui în Ordinul Dragonului⁵, a existat o preocupare și pentru formarea lui Vlad în aceeași direcție.

Începuturile în acest sens sunt legate de orașul Târgoviște. Când a sosit în reședința domnească Vlad se afla la vârsta când copiii nobililor se desprindeau de sub tutela mamei pentru a deveni paji. În această parte a vieții, cuprinsă între 6 și 11 ani, tinerii nobili erau educați, în mod obișnuit, de un bătrân aristocrat.

Din cronică scrisă de Wavrin rezultă că Vlad a fost îndrumat de un vârstnic boier român, care cunoștea bine obiceiurile occidentale, căci, după lupta de la Nicpoleana (26-27 septembrie 1396), stătuse douăzeci de ani ca rob în Republica Genova. Bătrânul vorbea bine „lingua franca” și limba latină, deci îl putea instrui pe Vlad în tainele lor.⁶ Copilul își mai putea însuși unele obiceiuri de tip occidental

¹ Cf. R. Șt. Vergatti (Ciobanu), *Pe urmele lui Vlad Țepeș*, București, 1978, passim; R. Șt. Vergatti, *Vlad Țepeș-Dracula. Viața și faptele domnului român și ecoul lor în timp*, București, 1996, passim; în ambele lucrări se comentează pe larg cele trei domnii, cu datele lor.

² R. Șt. Vergatti, op. cit., p. 49.

³ *Documenta Romaniae Historica*, B, Țara Românească, vol. I, București, 1966, doc.80, p. 143.

⁴ Idem, doc. 80 și urm.; Ilie Minea, *Vlad Dracul și vremea sa*, extras din *Cercetări istorice*, IV, Iași, 1928, passim; nu indicăm și Sergiu Columbeanu, Radu Valentin, *Vlad Dracul*, București, 1975, deoarece această ultimă lucrare reprezintă o simplă copiere a aceleia scrise de Ilie Minea, citată.

⁵ Cf. Ilie Minea, op. cit., loc. cit., passim; R. Șt. Vergatti, op. cit., p. 35 și urm.

⁶ Cf. *Călători străini despre țările române*, vol. I, publ. de M. Holban, București, 1968, p. 81-120.

și prin contactul cu locuitorii din cartierul străinilor din Târgoviște⁷. Ca atare, Vlad a avut de la început o bază solidă pentru însușirea celor șapte arte liberale, necesare în viața oricărui fiu de nobil.

Brusc, procesul educativ al tânărului principe s-a oprit în orașul Târgoviște. În anul 1442 tatăl său, domnul Vlad Dracul, a fost arestat și închis de otomani. În reședința domnească a venit un alt domn Basarab al II-lea (septembrie 1442-vara 1443). În oraș au început luptele între orășenii partizani ai facțiunilor boierești ale Drăculeștilor și Dăneștilor⁸. Din fericire nu au durat mult. În anul 1443 Vlad Dracul a fost eliberat și readus pe tron de turcii otomani.

Revenirea lui la Târgoviște a fost condiționată de trimiterea celor doi fii minori ai lui, adolescentul Vlad Țepeș și copilul Radu⁹, viitorul domn Radu cel Frumos (1462-1475), în calitate de captivi-garanți la Edirne¹⁰. Acolo, Vlad a fost inclus în grupul tinerelor beizadele care urmau să fie instruiți la Egri-göz, alături de tânărul Mehmet, viitorul sultan Mehmet al II-lea el Fatâh, cuceritorul Constantinopolului¹¹.

După circa trei ani de captivitate, tânărul Vlad a revenit în reședința domnească, Târgoviște. Spre surprinderea și neplăcerea lui a constatat că o parte dintre orășeni îi urau familia. Punctul culminant al manifestării acestui sentiment a fost atins în anul 1447, în luna decembrie. Atunci, Târgoviște a fost invadat de cavaleria voievodului Transilvaniei, Iancu de Hunedoara¹². El îl acuza pe Vlad Dracul de trădare și alianță cu turcii otomani¹³. O parte a târgoviștenilor s-a unit cu cavaleria sosită de peste munți. În focul luptei, fratele major al lui Vlad, principele Mircea, a fost ucis¹⁴. Vlad Dracul, pentru a se salva, a fugit din Târgoviște. A fost ajuns din urmă de cavaleria voievodului Iancu de Hunedoara și omorât în satul Bălteni¹⁵.

Tânărul Vlad, bine educat și instruit militar, a scăpat cu fuga¹⁶.

Niciodată nu a uitat scena asasinatului părintelui și fratelui său. Drept și pătimas a căutat să se răzbune.

În timpul primei domnii, scurtă, de circa o lună, noiembrie 1448, Vlad, poate, nici nu a ajuns la Târgoviște¹⁷. După ea a peregrinat la turcii otomani,

⁷ Cf. Pavel Chihaia, *Din cetățile de scaun ale Țării Românești*, București, 1974, p. 352.

⁸ Cf. R. Șt. Vergatti, op. cit., p. 68 și urm.

⁹ Cf. DRH, B, Țara Românească, vol. I, ed. cit., doc. 89, p. 154, 156.

¹⁰ Cf. R. Șt. Vergatti, op. cit. p. 51; acolo a fost instruit de eruditul kurd Ahmet Kurani.

¹¹ Ibidem.

¹² Camil Mureșan, *Iancu de Hunedoara*, ed. II-a, București, 1968, p. 169-181.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Cf. *Istoria Țării Românești (1290-1690)*. Letopisețul Cantacuzinesc, ed. C. Grecescu, D. Simonescu, București, 1960, p. 205; pt. comentarii, v. R. Șt. Vergatti, op. cit., p. 68, 69.

¹⁵ *Documente privind istoria României*, B, Țara Românească, vol. II, veacul XVI, București, 1954, doc. 155, p. 157.

¹⁶ Atunci, probabil, a salvat-o și pe prezumtiva lui soră, Alexandra sau Alexandrina (cf. Gh. I. Mares, *Urmași dâmbovițeni ai Alexandrei*, sora lui Vlad Țepeș, în *Arhiva Valahica*, VIII, 1976, p. 121-127.

¹⁷ Cf. R. Șt. Vergatti, op. cit., p. 75 și urm.

în Moldova și apoi în Transilvania, la Brașov. În orașul de la poalele Muntelui Tâmpa l-a cunoscut și l-a cucerit pe voievodul Iancu de Hunedoara, convingându-l că are calități neobișnuite.

În anul 1456 voievodul Transilvaniei și o parte a marii nobilimi din Regatul Ungariei, condusă de familiile Ulrich de Cilli și Ladislau Garai¹⁸, l-a susținut pe Vlad în acțiunea de ocupare a tronului de la Târgoviște. În vara celui a reușit. A început a doua domnie înainte de 20 august 1456.¹⁹

Atunci a putut să-și ducă la bun sfârșit și planul de a-i pedepsi pe târgoviștenii partizani ai Dăneștilor. Procedura lui Vlad Țepeș a fost conformă cu principiile justiției medievale. Spectacolul oferit de pedeapsă trebuia să fie atât de cumplit, încât cei care-l vedeau să fie cutremurați și să-l povestească îngroziiți. În consecință, nimeni nu ar mai fi avut curajul să se gândească să comită o faptă asemănătoare.

A fost cazul celor ce s-au petrecut la Târgoviște în 1457. m-am oprit la acest an deoarece a fost singurul din a doua domnie când voievodul s-a aflat în Târgoviște în timpul sărbătorilor pascale. Pedeapsa a fost reținută de memoria colectivă și transmisă din generație în generație, de la gură la ureche, până în secolul al XVII-lea. Abia atunci, la peste două secole de la eveniment, a fost consemnată în scris, în forme aproape identice, în cele două principale cronicale ale Țării Românești: Letopisețul Cantacuzinilor²⁰ și în Istoriile domnilor Țării Românești²¹. În ambele se arată că în ziua de 17 aprilie 1457, adică în Duminica Paștilor, gărzile domnești, în frunte cu Țepeș însuși, au înconjurat biserica unde se găseau partizanii Dăneștilor. Domnul le-a comunicat că-i va pedepsi pentru vina de a-i fi pricinuit un „mare necaz unui frate de-al său”. Se referea, evident, la asasinarea principelui Mircea.

Toți târgoviștenii arestați au fost duși sub pază pe jos până la cetatea Poienari. Acolo, domnul le-a poruncit ca, până într-o săptămână, să repare și să mărească fortificațiile cetății din vârful muntelui²².

Porunca i-a fost împlinită. Prețul plătit de târgovișteni pentru îndrăzneala de a se fi ridicat împotriva Drăculeștilor a fost viața lor.²³

Rezultatul obținut de Țepeș prin această pedeapsă în masă a fost cel scontat: în oraș s-a instaurat liniștea și supunerea față de domnie.

Vlad Țepeș nu s-a culcat pe laurii succesului. Și-a continuat acțiunile în Târgoviște, exemplu pentru întreaga țară și pentru vecini. Îl pot urmări, în special,

¹⁸ Cf. Camil Mureșan, op. cit., p. 169-181.

¹⁹ Cf. Șt. Andreescu, Vlad Țepeș (Dracula). Între legendă și adevăr istoric, București, 1976, p. 46 și urm.; același punct de vedere și aceleași explicații le dă și în edițiile următoare ale acestei lucrări, precum și în traducerea în limba engleză.

²⁰ Cf. Letopisețul Cantacuzinesc, ed. cit., p. 85.

²¹ Cf. Radu Popescu, Istoriile domnilor Țării Românești, în Cronicari Munteni, ed. M. Gregorian, vol. I, București, 1961, p. 242.

²² Cf. Maria Vergatti (Ciobanu), Nicolae Moisesescu, R. Șt. Vergatti (Ciobanu), Cetatea Poienari, București, 1984, p. 70, 71.

²³ Ibidem.

prin prisma legendelor, căci de la el au rămas numai opt hrisoave, restul fiind pierdute ori distruse de dușmanii Drăculeștilor.²⁴

Rezultă, din ele, că Vlad vodă a aplicat în proporție de masă o pedeapsă cumplită: tragerea în Țeapă. Ea îi va aduce și porecla, dar se va dovedi și extrem de efice, cu rezultate imediate.

Pentru a-i supraveghea în continuare pe imprevizibilii târgovișteni, după legenda confirmată de arheologi, Țepeș a poruncit ca în incinta curții domnești să se construiască Turnul Chindiei. Numele și poziția lui arată clar că era menit să vegheze orașul și apoi împrejurimile. După ce și-a luat această primă măsură de precauție, Vlad vodă a creat instituția armașului²⁵. Prin ea se urmărea să fie pedepsiți toți cei ce încălcau poruncile domnului și legile țării. Armașul, un boier apropiat domnului, ducea la îndeplinire imediată sentința de pedeapsire a celor vinovați. Cum, de obicei, pedeapsa se rezuma la tragere în țeapă sau la decapitare, locuitorii unei localități erau îngroziți numai la auzul veștii că se apropia armașul²⁶.

Apoi, domnul a trebuit să lupte pentru a elimina din Târgoviște lenea și cerșetoria, hoția și acțiunile de lovire a demnității statului român.

Este bine cunoscută acțiunea împotriva leneșilor și cerșetorilor. Într-un oraș de 2.000-3.000 locuitori câți avea Târgoviște atunci, numărul cerșetorilor era foarte mare, căci el se cifra la 200-300 indivizi. Domnul i-a strâns pe toți cerșetorii într-o casă, i-a ospătat și, apoi, a dat foc clădirii²⁷.

Pentru stârpirea hoției, domnul a început cu verificarea negustorilor din oraș. Dacă cel cercetat era cinstit, primea o răsplată. În cazul în care se vădea a fi hoț sau mincinos, sau se ocupa de spionaj, fiind „limbă” în graiul epocii, Vlad vodă îi explica blând incriminatului de ce era nemulțumit, iar apoi porunca armașului să-l tragă în țeapă²⁸.

Roadele s-au văzut repede. Din orașul reședință domnească a dispărut hoția. Teama de domnitor a fost atât de mare, încât în apropiere de Târgoviște, la o intersecție, lângă o fântână, a fost pus un pocal din aur. Trecătorii beau apă din el. Nimeni nu a cutezat să gândească la posibilitatea de a lua pocalul. El era apărat de umbra țepeii domnului²⁹.

Când s-a ridicat problema apărării demnității statului, Țepeș a acționat tot din reședința domnească Târgoviște. Solii turcilor otomani au venit în sala tronului cu turbanele pe cap și au refuzat să și le scoată pentru a-l saluta pe domn,

²⁴ Cf. N. Stoicescu, Vlad Țepeș, București, 1976, passim; Șt. Andreescu, op. cit., passim; R.Șt. Vergatti, op. cit., passim.

²⁵ Cf. R. Șt. Vergatti *Instituția Armașului în Țara Românească în secolul al XV-lea*, în Hrisovul, Buletin al Facultății de Arhivistică, VI-VII/2002.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Cf. N. P. Smochină, Elemente românești în narațiunile slave asupra lui Vlad Țepeș, Iași, 1939, nr. V; a se vedea și P. P. Panaitescu, Viața lui Vlad Țepeș (Povestire despre Dracula voievor), în Cronicile slavo-române din secolele XV-XVI, București, 1959, p. 197-214.

²⁸ Cf. N. P. Smochină, op. cit., nr. VII.

²⁹ Idem, nr. IV.

Țepeș-vodă a ordonat atunci să li se fixeze turbanele pe creștet, cu piroane bine înfipite în el. Vestea a zburat cu iuțeala fulgerului la Istanbul.³⁰

Pedepsiți au fost și doi călugări catolici. Aceștia l-au tratat de domn cu insolență. În fața acestei atitudini, domnul a reacționat prompt. A ordonat ca cei doi călugări să fie înălțați în țepe, pentru a li se mări gradul de magnificență în drumul lor către cer³¹.

Toate aceste acțiuni au făcut ca din reședința domnească Târgoviște să dispară repede lenea și cerșetoria, hoția, lipsa de respect față de domnie. Orașul a devenit extrem de respectat.

În primăvara anului 1462, în preajma invadării țării de către sultanul Mehmet al II-lea el Fatâh, Țepeș a plantat o perdea de țepe în marginea orașului. În fiecare din ele a înfipt un alt turc component al armatei comandate de Hamza Pașa din Nicopol și de grecul Catavolinos, care voiseră să-l dea pieirii³².

Când sultanul a văzut spectacolul, s-a oprit. Nu a mai atacat orașul. S-a temut de cine știe ce surpriză din partea fostului său prieten din adolescență. A scos „kilim”-ul, s-a rugat lui Alah și a ordonat trupelor sale să se retragă.

Din relația lui Țepeș-vodă cu Târgoviște și cu târgoviștenii rezultă că domnul a reușit să ridice orașul mărindu-i prestigiul internațional. Toate aceste acțiuni benefice au dus și la salvarea lui de un eventual jaf al ordiilor lui Mehmet al II-lea el Fatâh care, la retragere, sincer a elogiât curajul lui Țepeș. Nu pot să închei fără a sublinia că orașul Târgoviște datorează mult lui Vlad-vodă și, ca atare, nu trebuie să-l uite, mai ales că mulți dintre locuitorii lui au exclamat adesea „unde ești tu, Țepeș Doamne!”.

³⁰ Idem, nr. I, II, III.

³¹ Idem, nr. VI.

³² Cf. Laonic Chalcocondil, *Expuneri istorice*, ed. V. Grecu, București, 1958, p. 283-284.

